

menneskelige Natur. Men hvorfor kan man ikke fortolke Socialismens Moral-krav med sympatisk Fornuft? At nyde efter Behov behøver ikke at opfattes som et Krav om en Lønningsform, der hindrer den nødvendige Stimulans til den menneskelige Energi og den rette Fordeling af den menneskelige Arbejds-kraft, men det betyder, at ikke andre Lønningsforskelligheder end de paa denne Maade motiverede bør bestaa. At gamle og Invalider og syge skal nyde efter Behov, at Familier med mange Børn skal have større Indkomster end dem med faa, at Kvinder faar samme Løn som Mænd (uanset Forskel i Ydelse), at arbejdsfri Indtægt ophæves, at Direktor-, Læge- og Sagførerindtægter reguleres nedad etc., det er Indholdet af det gamle Krav, og dette Indhold lader sig tilpasse saavel den økonomiske Hensigtsmæssighed som Men-neskenes Krav om Frihed og behøver ikke at betyde en tvangsmæssig Fa-miliekommunisme. Og at yde efter Evne, ja, det gør vi jo allesammen — blot vi alle havde et Arbejde. At der skulde være noget farligt (S. 186) ved at følge det gamle Krav med Fornuft, er det vanskeligt at indse. Iøvrigt synes Lindberg at have overset, at man ved Gennemførelsen af Ligeløn for alt Arbejde kan skaffe den nødvendige Stimulans for det ubehagelige Arbejde gennem en Variation af Arbejdstiden. Løn efter Arbejdets Markedspris er altsaa ikke nødvendig, som af Lindberg antaget (S. 127).

I sit Forsvar for det frie Forbrugsvalg vender Lindberg sig imod enhver Form for Rationalisering. Man bør dog ikke glemme, at der let kan fore-komme Tilfælde, hvor de til Grund liggende økonomiske Forhold (Indkomst-fordeling etc. (jf. S. 159)) ikke lader sig ændre saa hurtigt, som Indgreb kræ-ves, og hvor Rationering derfor er nødvendig. Endvidere: hvor Indtægterne er nogenlunde lige store (Rusland) og den rationerede Vare er stærkt be-grænset i Forhold til Behovet (Brød i Rusland), betyder Rationeringen ikke noget Indgreb i Forbrugsvalget. Uanset dette er Rationering og Maximal-priser under saadanne Omstændigheder uundgaaelig (iøvrigt indskrænker Maximalpriser ikke det frie Forbrugsvalg). At kalde Maximalprisfastsættelse paa Lejligheder (Huslejeregulering) for Uddelelse af social Understøttelse i Flæng (S. 31—32) er Udtryk for en sand Tyrkertro paa, at det frie Markeds Prisdannelse (endog for allerede producerede varige Goder!) er en højeste Retfærdighed.

Det er naturligvis vigtigt, som Lindberg gør, at give Prismekanismen første Plads som Mittel i den økonomiske Politik, men man faar det Indtryk, at Lindberg har givet Socialismen en stærkere liberalistisk Dosis end nød-vendigt. Lidt mere Moderation og en Paavisning af, at Kritiken mere vender sig mod Socialismens og Planøkonomiens Popularisering (eller den Forvræng-ning som Modstandere ofte har givet den) end mod det sunde Indhold i Idéer og Krav, vilde have betydet et Fortrin. Og mon det ikke kunde være sket uden at skade de pædagogiske Formaal? Jørgen S. Dich.

STATEN OCH JORDBRUKSKRISEN av *Mauritz Bonow*. Kooperativa Förbundets Bokförlag. Stockholm 1935.

Denne Bog, som er udarbejdet paa Opfordring af »Kooperativa Förbundet«, giver en klar, men meget bred Redegørelse for de Statsindgreb overfor det svenske Landbrug, der i de senere Aar har set Lyset.

Indgrebene begyndte med »Spanmålsregleringen«. Der indførtes i 1931 en

menneskelige Natur. Men hvorfor kan man ikke fortolke Socialismens Moralkrav med sympatisk Fornuft? At nyde efter Behov behøver ikke at opfattes som et Krav om en Lønningsform, der hindrer den nødvendige Stimulans til den menneskelige Energi og den rette Fordeling af den menneskelige Arbejdskraft, men det betyder, at ikke andre Lønningsforskelligheder end de paa denne Maade motiverede bør bestaa. At gamle og Invalider og syge skal nyde efter Behov, at Familier med mange Børn skal have større Indkomster end dem med faa, at Kvinder faar samme Løn som Mænd (uanset Forskel i Ydelse), at arbejdsfri Indtægt ophæves, at Direktor-, Læge- og Sagførerindtægter reguleres nedad etc., det er Indholdet af det gamle Krav, og dette Indhold lader sig tilpasse saavel den økonomiske Hensigtsmæssighed som Menneskenes Krav om Frihed og behøver ikke at betyde en tvangsmæssig Familiekommunisme. Og at yde efter Evne, ja, det gør vi jo allesammen — blot vi alle havde et Arbejde. At der skulde være noget farligt (S. 186) ved at følge det gamle Krav med Fornuft, er det vanskeligt at indse. Iøvrigt synes Lindberg at have overset, at man ved Gennemførelsen af Ligeløn for alt Arbejde kan skaffe den nødvendige Stimulans for det ubehagelige Arbejde gennem en Variation af Arbejdstiden. Løn efter Arbejdets Markedspris er altsaa ikke nødvendig, som af Lindberg antaget (S. 127).

I sit Forsvar for det frie Forbrugsvalg vender Lindberg sig imod enhver Form for Rationalisering. Man bør dog ikke glemme, at der let kan forekomme Tilfælde, hvor de til Grund liggende økonomiske Forhold (Indkomstfordeling etc. (jf. S. 159)) ikke lader sig ændre saa hurtigt, som Indgreb kræves, og hvor Rationering derfor er nødvendig. Endvidere: hvor Indtægterne er nogenlunde lige store (Rusland) og den rationerede Vare er stærkt begrænset i Forhold til Behovet (Brød i Rusland), betyder Rationeringen ikke noget Indgreb i Forbrugsvalget. Uanset dette er Rationering og Maximalpriser under saadanne Omstændigheder uundgaaelig (iøvrigt indskrænker Maximalpriser ikke det frie Forbrugsvalg). At kalde Maximalprisfastsættelse paa Lejligheder (Huslejeregulering) for Uddelelse af social Understøttelse i Flæng (S. 31—32) er Udtryk for en sand Tyrkertro paa, at det frie Markeds Prisdannelse (endog for allerede producerede varige Goder!) er en højeste Retfærdighed.

Det er naturligvis vigtigt, som Lindberg gør, at give Prismekanismen første Plads som Mittel i den økonomiske Politik, men man faar det Indtryk, at Lindberg har givet Socialismen en stærkere liberalistisk Dosis end nødvendig. Lidt mere Moderation og en Paavisning af, at Kritiken mere vender sig mod Socialismens og Planøkonomiens Popularisering (eller den Forvrængning som Modstandere ofte har givet den) end mod det sunde Indhold i Idéer og Krav, vilde have betydet et Fortrin. Og mon det ikke kunde være sket uden at skade de pædagogiske Formaal? Jørgen S. Dich.

STATEN OCH JORDBRUKSKRISEN av *Mauritz Bonow*. Kooperativa Förbundets Bokförlag. Stockholm 1935.

Denne Bog, som er udarbejdet paa Opfordring af »Kooperativa Förbundet«, giver en klar, men meget bred Redegørelse for de Statsindgreb overfor det svenske Landbrug, der i de senere Aar har set Lyset.

Indgrebene begyndte med »Spanmålsregleringen«. Der indførtes i 1931 en

Indmalingsvang for svensk Brødkorn i Forbindelse med en ikke-statslig Prisgaranti.

Dette System ændredes allerede i 1931 til, at der foruden Indmalingsvangen gennemførtes et Importmonopol i Forbindelse med en stadig Prisgaranti.

I det følgende Aar skete der intet væsentligt, men i 1933, da en Revision af Mælkereguleringen gennemførtes, skabtes der en effektiv Støtte for Mejeriproduktionen. Der indførtes nemlig en Afgift paa Mælk, bortset fra Landbrugets Konsummælk m. v., i Forbindelse med en Afgift paa Oliekager og Margarine.

De derved indkomne Midler anvendtes til Støtte for Smørekporten og som Tilskud til Smør- og Osteproduktionen. Herved opnaaede man dels at kunne fastholde en stabil og ret høj Smørpris (ca. 2,30 Kr), dels at kunne forhindre et Prislefald paa Konsummælken ved den Støtte, man ydede Mælken til Smør og Ost.

Yderligere gennemførtes i 1933 Statsindgreb overfor Kødet og Flæsket. Man indførte nemlig en Slagteafgift for Heste, Hornkvæg og Svin. Midlerne skulde indgaa i et »slaktdjursfond«. I 1934 nedsattes Slagteafgiften og kompletteredes med en Afgift, der blev baseret paa Overprisen for Bacon. Hertil kom yderligere, at fra 30. Juni 1934 skulde 90 pCt. af Indførselsafgifterne paa Havre og Majs og visse andre Fodermidler ogsaa tilflyde Fonden. De indkomne Beløb skulde benyttes til Støtte for Kreaturekporten af Udsætterkøer samt Flæskeekporten paa de sekundære Markeder.

Foruden disse Statsindgreb skal til Slut nævnes Indgrebene overfor Ægproduktionen. Her gennemførtes, at 10 pCt. af de Midler, der indkom ved Afgifterne paa Foderkager, Havre og Majs, samt hele Afgiften for Klidimporten skulde indgaa i et Fond til Støtte for Ægekporten paa tilsvarende Maade som for Baconekporten.

Da man maatte vente, at de nævnte Foranstaltninger vilde føre til forøget Produktion, har man, f. Eks. for at modvirke en for stærk Forøgelse af Flæskeproduktionen, gennemført en stærk Importbegrænsning særlig for Majsens Vedkommende.

For Mælkens og Smørrets Vedkommende paaviser Forfatteren Faren ved det gennemførte System, idet han siger, at dette meget let vilde føre til en Produktionsforøgelse, der vilde kunne overskride den Forøgelse i de indenlandske Konsum, som Afgiften paa Margarine antagelig vilde fremkalde.

Sammenligner man de Statsindgreb, der har fundet Sted i Sverige, med de tilsvarende i Danmark, vil de fleste vist være tilbøjelige til at anse de svenske Foranstaltninger for mere rationelle end de danske. Man maa da ikke glemme, at Forholdene i Sverige stiller sig væsentlig gunstigere for en maaltbevidst statslig Støttepolitik, idet Eksporten af animalske Levnedsmidler ikke spiller nær saa stor en Rolle som i Danmark. Dette kommer f. Eks. klart frem for Smørrets Vedkommende, hvor den svenske Eksport kun udgør ca. 25 à 30 pCt. af hele Produktionen, medens Eksporten i Danmark udgør omkring 80 pCt.

Heraf følger, at de Midler, der nødvendigvis skal skaffes til Veje for at føre en effektiv Eksportpræmiepolitik, for Smørrets Vedkommende ikke behøver at være saa store i Sverige som i Danmark. Danmark maa derfor gaa andre Veje for at skabe Rentabilitet indenfor Mejeribruget.

I Indledningen paa viser Forfatteren, hvorledes Landbrugskrisen har udviklet sig i Sverige. Han understreger, at Prisdaldet først satter igennem overfor de vegetabiliske Landbrugsprodukter, medens de animalske rammes senere. I Overensstemmelse hermed tvinges Statsmagten først til Indgreb overfor Kornets Prisdannelse. Dette sker gennem »Spanmålsregleringen«. Senere, da Priserne ogsaa falder for de animalske Landbrugsprodukter, finder der ogsaa Statsindgreb Sted overfor disse Varer.

I denne Forbindelse forekommer det mig meget værdifuldt, naar Forfatteren understreger, at de Indgreb, som har fundet Sted, ikke er sket efter en samlet Plan, men som isolerede Indgreb, fremtvunget af de økonomiske Forholds Udvikling.

Noget tilsvarende kender vi jo ogsaa fra danske Forhold, selv om Udviklingen ikke har været analog, idet Kornlovene jo først er kommet i sidste Række. Naar Udviklingen har været noget anderledes i Danmark, skyldes det vel i første Række den animalske Eksports dominerende Indflydelse, men maaske ogsaa de politiske Magtforhold.

Kjeld Bjerke.

Hans Bolza: EIN NEUER WEG ZUR ERFORSCHUNG UND DARSTELLUNG VOLKSWIRTSCHAFTLICHER VORGÄNGE. Berlin (Springer) 1935. 85 S. RM. 4,80.

Forfatteren til dette skrift er ingeniør og leder af et stort tysk industriforetagende. Som saa mange andre, der beskæftiger sig med økonomi, har han ikke overvættres respekt for den eksisterende videnskab, som efter hans mening trænger til en gennemgribende revision. Nøglen hertil er »den naturvidenskabelige metode«.

Med dette udgangspunkt har dr. Bolza behandlet forskellige teoretiske problemer paa en skarpsindig og selvstændig maade, som fortjener al mulig respekt, men hans kritik skyder over maalet og hans udredninger har ikke den rækkevidde, han selv tillægger dem.

Den ny metode bestaar i, at de økonomiske processers forløb i tiden fremstilles ved hjælp af mængdefunktioner. F. ex. fremstilles produktionen af en bestemt vare indenfor et bestemt omraade ved hjælp af en kurve, der med tiden som abcisse angiver, hvor meget der paa ethvert tidspunkt ialt er produceret siden verdens skabelse. Kurvens hældning, funktionens differentialkvotient, angiver ydelsen (Leistung), i dette tilfælde produktionen pr. tidsenhed. Mængdefunktionerne kan ikke blot udtrykke produktionen i tekniske enheder, men ogsaa maalt i penge. Har man to kurver, der angiver henholdsvis værdien og styktallet, kan prisen i et givet tidspunkt udtrykkes som forholdet mellem de to funktioners differentialkvotienter. Andre vigtige størrelser udtrykkes som mængdedifferenser, d. v. s. som differenser mellem to mængdefunktioner. F. ex. behandles svineprisen ved hjælp af to funktioner, hvoraf den ene angiver slagtingerne, den anden tillæget. Svingningerne i produktionens omfang viser sig ved kurvernes afvekslende stærkere og svagere stigning. Funktionerne differens, som udtrykkes ved den lodrette afstand mellem kurverne, viser til enhver tid svinebestanden, medens den vandrette afstand angiver svinenes levealder (produktionsperioden), som forudsættes konstant.

Denne metode har uden tvivl været forfatteren et udmærket hjælpemiddel til at gennemtænke økonomiske problemer. Den fortjener ogsaa — i visse tilfælde — at komme i betragtning som en klar og anskuelig fremstillings-